



İSLÂM MEDENİYETİ

Dini, İlmî, Fikrî
Aylık Mecmuası

SAHİBİ

İst. Yük. İslâm Enstitüsü Mezunları
Cemiyeti Bařkanı

Mustafa PEKTT

★

YAZI İŐLERİ MÜDÜRÜ

Cahid BALTACI

★

IDARE MÜDÜRÜ

Mustafa YAMAN

★

Reklâm İŐleri

MUSTAFA EFİLOĐLU

★

TEMSİLCİLERİMİZ

Ankara: Rıza ÖZSU

Konya: Ali MARAŐLIĐIL

Kayseri: İsmail ELİZ

İzmir: Ali ARSLAN

Erzurum: N. Tayyar TAŐ

★

Hattat - Ressam

Turan SEVGİLİ

★

IDAREHANE

Nuruosmaniye Cad. No: 8/6

Telf.: 22 46 02 CaĐaloĐu — İST.

HaberleŐme ve Havale

P.K. 1315 SİRKECİ — İSTANBUL

★

ABONE VE İLÂN

Yıllık 12 sayı 40 TL.

Altı aylık 6 sayı 20 TL.

Yabancı memleketlere posta ve kırtasiye creti eklenir.

Her türlü reklâm ve ilânlar özel ta-
rifeye tabidir.

★

Yıl: 3 — Sayı: 32

Tarih: 6/6/1973

Dizgi — Baskı

İrfan Matbaası — İST.

İslâm'da Ziyaret

Hasan ÇELİKKAYA
İst. İ. H. O. Öğretmeni



ZİYARET: bir gönül alma, sevgi ve hürmet bildirme, gerektiği nisbette maddî ve mânevî yardımlaşma demektir ki, insanlık âlemine mahsus bir haslettir. İnsan ve ziyaret; etle tırnak gibi birbirinden ayrılmayan iki varlıktır. Ziyaret; kalbin bağı, ruhların perçinidir, fitratın ve içtimâî dayanışmanın mutlak muhtaç olduğu en büyük zarurettir ve ihtiyaçtır. Ziyaret; dostluğu sıklaştırır ve nice peşin hükümlerin, kötü zanların ve gerginliklerin önüne geçerek fitrî ve ruhî yatışmayı sağlar. (Bu bakımdan islâmın üstünlüğü gözden kaçmayan bir hakikattir. Nitekim bu hususu aşağıda daha tafsilâtlı olarak göreceğiz.)

İnsanoğlu, her yönden âciz ve birbirine muhtaç yaratılmıştır. Toptan ise Allah'a muhtaçtırlar: O'nun rızkı ve müsadesiyle yaşamaktadırlar. Allah (C.C.) ise her şeyden müstağnîdir (1). İnsanoğlu, nasıl maddî hayatının devamı için başkalarının desteğine (emek ve mâmullerine) muhtaçsa, manevî, hissî hayatın devamı ve düzeni için de yine o derece olanların irşad ve tesellilerine muhtaçtır. Hatta bu bakımdan diyebiliriz ki, insanoğlu daima teselliye muhtaç bir yaratıktır. Yalnızlık Allah'a mahsustur. İnsanı, kimsesiz kalmak kadar yıpratıcı, kahredici rûhî bir amel tasavvur olunamaz. Şüpheler, korku ve ümitsizlik insanın yakasını bırakmayan vasıflardır. Hele bilinmeyen yerlerde, karanlıkta veya tek kaldığında bu hasletler o kadar kendini gösterir ki, insanoğlunu hayli sarsar. Fakat insan, ne kadar nankör ve ben buradayım der: «Allah'ım, işyanımı affet, hakikaten ben nankör bir varlığım. Dönüyorum... Yine sana dönüyorum. Son ümit kapısı yine sende, beni affet. Beni her türlü şerlerden muhafaza eyle. Her an benim desteğim ve yardımcım ol. Beni bir an için de olsa nefsimin eline bırakma. Senin herşeye gücün yeter. Âmennâ. Sen benim

Rabbimsin. Şahit oldum Yâ Râbb...» diye niyazda bulunur. İşte ruh, gerçek dostu ve desteğini burada bulmuştur.

Fitrat, her zaman kendini gösterir amma görebilenler için..

Cenab-ı Hak (C.C.), insanoğlunun bu nankör karakterini: sıkıştığında, «Allah» dediğini, genişliğinde ise yine inkâr ve nankörlüğünce devam ettiğini Kur'an-ı Kerim'in muhtelif ayet-i kerimelerinde bildiriyor, ve buyuruyor ki: «Geberesice insan, ne kadar nankördür o.» (Abese: 17).

İşte insanoğlunu bu uçurumdan kurtarmak veya buna meydan vermemek için kişilerin (müslümanların) birbirlerini öğütlemeleri gerekir: gerek evde, gerek camide, gerekse dairede, işte bu kurtuluşu (birliği) temin eden birinci âmil de şüphesiz ZİYARETTİR. Bakalım İslâm, bu ziyaret mevzuunda ne buyuruyor:

ANNE-BABA-AKRABA ZİYARETİ :

Buna İslâm'da «*sıla-i rahim*» de denir.

Anne-Baba hakkı islâm'da başta gelen haklardandır. İslâm, anne-babaya (zahmetlerine karşılık) gerçek değeri vermiş ve kendisini küfre ve kötülüğe sevke cür'et etmedikleri müddetçe evlâda, anne ve babasına itaati mecbur kılmıştır. Anne-baba olanlar bu hakikatı çok daha iyi anlar ve bilirler. Bu bakımdan Allah ü Azîmüsan'ın dilemediği hariç (2) her insanın anne-baba olması o kadar arzu edilir ki...

Müslümanlık, yani Peygamberimiz (S. A.V.): «*Cennet, annelerin ayakları* (rıзалarı) *altındadır.*» buyurmakla annenin gerçek değerini, dolayısıyla evlâdı doğurup büyütmedeki çektiği zahmetin derecesine, yani babadan daha üstün olduğunu beyan buyurmuşlardır. Nitekim «*kime iyilik edeyim?*» diye soran sahabeye Peygamberimiz (S.A.V.) şu cevabı vermişlerdir: *Ananız*, (bunu üç defa tekrarlamışlardır), *babanıza, daha sonra en yakın olanlara.*» (3).

Bu mevzuda, âilesinin hatırını ihtiyar an-

nesinin hatırına tercih ettiğinden dolayı, iki cihan güneşi sevgili Peygamberimiz (S.A.V.) efendimizin arkadaşı ALKAME Hazretlerinin bile nerdeyse ebediyete imansız veya büyük bir günahla göçme tehlikesiyle başbaşa kaldığı olayını hatırlamamız mevzunun önem ve ciddiyetini göstermeye kâfidir sanırım (4).

Ebeveynin evlât üzerindeki haklarını veya evladın anne-babaya itaatın ne derece lüzumlu olduğunu gösteren şu misali de hatırlatmadan geçemeyeceğim:

Şöyle ki;

Babası, âdeta iki yaşındaki çocuk mesabesine düşmüş; yemede-içmede, abdest bozmada hep oğluna muhtaç olmuş; oğlu da bu vazifeleri eksiksiz yerine getirmiş ve Hz. Peygamber'e (S.A.V.) gelerek: «*Ya Rasûlu'llah, babamın hakkını ödeyebildim mi?*» diye sormuştur. Hz. Peygamber ise cevaben: «*Hayır yine ödeyemedin. Çünkü onlar sana küçüklüğünde bu hizmetleri ifa ederken oğlum büyüyecek de adam olacak diye seviniyordardı, sen ise içinden babam ölüverse de kurtulsam diyorsun. Bunun için yine onun hakkını ödeyemedin*». buyurmuşlardır. Mühim olan amelle beraber niyetin taşıdığı ihlâs ve sadâkat derecesidir. Yani ameller niyetlere göredir.

Evlât-ebeveyn münasebetini anlatan ne veciz bir ifâde ve bir hâdise!.. Artık bu ifâde karşısında ne fecî bir durumda olduğumuzu anlayalım. Şimdi ise böyle hareketler affedersiniz ahmaklıkla, geri kafalılıkla nitelendiriliyor. Anne-babadan ayrı yaşamak veya onları bu hallerinde bir bakım evine göndermek âdeta moda oldu. Ama şunu kesinlikle ifade edelim ki, moda değil soda da olsa bu hareketler asla İslâmî inanış ve anlayışa uymaz. Bunu iyi bilelim.

Ancak şurasını da hatırlamak zorundayız ki; İslâm, evlâda bu itaati emrederken, anne-babayı da mes'uliyetsiz bırakmamaktadır. Onları, uhrevî, ilâhî mes'uliyet fireniyle firenleyip âile ve efrâdını müslüman olarak yaşatmaya bütün gücünü kullanmasını, böylece onları dünya ve âhiret Cehenneminden kurtarmalarını emretmekte, aski takdirde sorumluluklarının çok ağır olacağını bildirmektedir (5). Zaten tarlasını tımar etmeyen ekin yerine diken biçeceği muhakkaktır. Artık bunun hâlini ancak Cenab-ı Hak (Azze ve Celle) yapar. O, hâkimül-ahkâmındır. En

âdil olandır, kimseye zerre miktarı olsun zulmetmez (6).

Öldüklerinde anne ve babasına duâyı terkeden ve onların dostlarıyla dostluğu devam ettirmeyen evlâdın, Allah, nurunu söndüreceği ve işlerinden bereketi alacağı yine hadisi şeriflerde beyan buyurulmuştur (7).

Demek ki anne-babanın her an gönlünü almak, öldüklerinde onlara hayır duayı bırakmamak ve onların (Allah) dostlarıyla dostluğu devam ettirmek, her müslüman evladının başta gelen vazifelerindedir.

İşte anne-baba-evlâd ve dost bağıntısı böyle olur.

Anne-babaya âsî olanların cezalarını Cenab-ı Hak (C.C.), dünyada vermek hususunda acele eder ki, başkaları da bundan ibret alsınlar. Kasden anne ve babasını öldüren bir evlâdın ise cenaze namazı kılınmaz (8). Anne-baba ve mahremlere darılma hususunda yemin eden kimsenin, yemininde durmaktan ziyâde bozup keffâretini vermesi daha efdâl görülmüştür. Hadisi şerifler bunu âmir-dir (9).

Bütün bunları düşünmek lâzımdır.

Rasûlullah (S.A.V.) Efendimiz buyuru-yroar ki:

«*Allah'ın rızası, anne-babayı kendinden razı etmekle kazanılır.*»

«*Anaya-babaya itaat Allah'a itaattir, onlara karşı gelmek Allah'a karşı gelmektir.*»

«*Cennet annelerin ayakları altındadır.*»

«*Annesine babasına herhangi bir suretle hüzümlen veren büyük günah kazanır.*»

«*Şunlar en büyük günahlardır: Allah'a ortak koşmak, anaya-babaya karşı gelmek, insan öldürmek ve yalan yere yemin etmek.*»

«*Allah'ü Tealâ her günahı istediğini kıyamet gününe bırakır, ancak anaya ve babaya âsî olmanın cezasını dünyada iken vermekte acele eder. Bunun cezasını dünyada iken de gösterir.*»

«*Allah'ın en sevdiği amel, vaktinde kılınan namaz ile anaya-babaya yapılan iyiliktir.*»

«*Hiç şüphe yok ki üç kimsenin duası kabul olunur: babanın çocuklarına, misafirin ve mazluminin duası.*»

«*Yazıklar olsun o adama (kimseye), yazıklar olsun o adama, yazıklar olsun o adama ki; yanında anası yahut babası, yahut her ikisi de ihtiyarlıyorlar da (rıza almamaları)*

arak) cennete giremiyor. Böyle kimsenin burnu yerlere sırtılsün.»

«Anne ve babasına iyilik yaparak onların gününü alanlara müjdeler olsun. Allah onların ömürlerini bereketlendirir.»

Daha bu mevzuda pek çok hadis-i şerifler vardır.

Bir de Rabbimiz Tealâ Hazretlerini dinleyelim:

«Rabbın şunları kat'î olarak ferman buyurdu: İbadeti yalnız kendisine (Allah'a) edeceksiniz, analarınıza ve babalarınıza iyilik edeceksiniz. Şayet onlardan biri ve ikisi senin yanında ihtiyarlıyorsa sakın onlara «üf, of» deme (bıkkınlık gösterme) onlara darılma ve yüzlerine bağırma, onlara saygı ile hitap et. Acıdığından onlara tevazu kanadını indir ve de ki: «Yâ Rab, onlar küçük iken nasıl beni merhamet ve şefkatle büyütmüşlerse, şimdi de sen onlara merhamet buyur ve aci.» Rabbimiz gönüllerinizdekini (annenize ve babanıza karşı gelmek veya iyilikte bulunmak istediğinizi) daha iyi bilir. Ana-baba haklarında iyilik ederseniz, Allah sizi yarlıgar. Çünkü O, günaha tevbe edenleri muhakkak mağfîret edicidir.» (İsra Sûresi, âyet: 23-25).

«Biz insana ana ve babasına iyilikte bulunmasını tavsiye ettik. Hususiyle anasını tavsiye ederiz ki, o, kat kat zaafa düşerek ona gebe kalmış (binbir meşakkatle onu doğurup büyütmiş) ve emzirmesi de iki sene sürmüştür. Binaenaleyh, bana, ana ve babana şükret.» (Lokman Sûresi: âyet: 14).

«Biz insana ana ve babasına iyilik etmesini tavsiye ettik, anası onu zahmetle (karında) taşıdı. Onu zahmetle doğurdu. Onun bu taşıması ile süttten kesilmesi otuz aydır...» (Ahkâf Sûresi, âyet: 15). (10)

«Biz insana ana ve babasına güzellik (ve iyilik yapmasını) tavsiye (ve emr) ettik. (Ancak) eğer onlar, hakkında bilgin olmayan (tanımadığın) bir şeyi bana ortak koşman için uğraşır (seni küfre ve kötülüğe sevke yeltenir) lerse kendilerine itaat etme. (İtaat ancak iyiliktir, kötülüğe itaat olmaz) (11). Dönüşünüz ancak banadır. Binaenaleyh ne yapar idiyse size ben haber vereceğim.» (Ankebut sûresi, âyet: 18).

AKRABA ZİYARETİNE GELİNCE :

Ulemâ, sılası (ziyareti) vacip olan akrabalığın tarifinde ihtilâf etmişlerdir. Bazılarına göre biri erkek, diğeri kadın farzedildiği

takdirde birbirlerine nikâh düşmeyecek derecedeki hısımlıklardır. Bunu, birbirlerine nikâhı câiz olan amca, dayı, hala, teyze çocuklarına mirascılara kadar teşmil edenler olduğu gibi; sıla-i rahîmi vacip, müstahap, umûmî, hususî gibi ayıranlar da vardır (12). Fakat vacip olan mahremlerin sılasıdır.

Akraba ziyareti islâmda çok büyük bir yer işgal eder. Âyet-i Kerimelerde Allah'a, anneye, babaya itaattan sonra hemen akraba ziyareti, onlara, komşu ve yetimlere iyilik zikredilir. Ve buyrulur ki; «Allah'a ibadet edin ve O'na hiç bir şeyi ortak koşmayın. Anaya, babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, yabancı komşuya, yanınızdaki arkadaşına, yolcuya, maliki bulunduğunuz kimselere iyilik ediniz.» (Nisa Sûresi, âyet: 36).

«İsmi zikrederek, yek diğerinizden hacet dilediğiniz Allah'tan korkunuz, hısım akrabaya da riayet ediniz.» (Nisa Sûresi, âyet: 1).

«Şüphesiz ki, Allah adaleti, iyiliği, (hususiyile) akrabayı gözetmenizi emreder; taşkın kötülüklerden, münkerden, zulüm ve tecebbürden nehy eder. Size bu suretle öğüt verir ki, iyice dinleyip anlayıp tutasınız.» (Nahl Sûresi, âyet:90).

«Allah'ın görüp gözetilmesini emrettiklerini görüp gözetenler, hesap gününden korkanlar işte bunlar için iyi bir âkıbet vardır.» (er-Rad: 21).

«Allah'a ve Âhîret gününe iman etmiş olan kimse misafirine ikram etsin. Allah ve âhîret gününe iman etmiş olan kimse, akrabasını görüp gözetmesin. Allah ve âhîret gününe iman etmiş olan kimse ya hayır söylesin veya sükût etsin.» (Buharî, Müslim).

«Sıla-i rahim ile güzel komşuluk, beldeleleri ma'mur eder, ömürleri de arttırır.» (Hz. Aişe R.N.).

«Şüphesizki sadaka ile sıla-i rahim ile Allah ömrü arttırır (o kimseye arkasından dünya yapan sâlih zürriyet verir (13) ve kötü ölümü defeder.» (Hz. Enes R. Anh'den)

«Onlar ki, Allah'a ahdettikten sonra ahdini bozarlar, Allah'ın, görüp gözetilmesini emrettiği kimselerle münasebeti keserler, yeryüzünde fesat çıkarırlar. İşte lânet ve fena âkıbet bunlar içindir.» (Ra'd suresi: 25)

«Allah'a ortak koşmak, anaya-babaya âsi olmak, haksız yere adamı öldürmek ve ya-

lan yere yemin etmek,, büyük günahlardan-
dır.» (Buhârî)

«İki kimse vardır ki; kıyamet gününde yüzlerine rahmet nazarıyla bakılmaz. Bunlar: Sılai rahimi terkeden ile kötü komşudur.» (ed-Deylemî)

«Allah'ın, sahibine âhirete biriktirdiği ceza ile birlikte dünyada da cezasını vermeye lâyık, kat'ı rahimden başka bir günah yoktur.» (Ebu Davud)

«Şüphesiz ki, gök kapıları kat'ı rahim yapana kapalıdır.» (Taberan-î Hz. İbn Mes'ud'dan)

Hakikaten insanın ebeveynine ve yakınlarına ilgisizliği ve hürmetsizliği elbette o kimsedeki merhamet ve ince hislerin silinmesine sebebiyet verir. Merhametsiz ve hürmetsiz kimselerin ise, İslâm'dan uzaklaşmaları her an mümkün ve muhtemeldir.

KOMŞU ZİYARETİ

Komşu hakkı da İslâm'da en büyük yer işgal eden haklardan biridir. Ayet-i kerîmelerde anne-baba ve akrabalardan sonra komşu hakkı ve onun gözetilmesi (ziyareti, sırası) zikredilir. Hadisi şeriflerde de bu durum böyledir. Peygamberimiz (S.A.V.) buyururlar ki:

«Allah'a ve âhiret gününe inanan, komşusuna iyi mamele etsin (ona eziyet vermesin), Allah'a ve ahiret gününe iman edenler, misafirine ikram etsin. Allah'a ve âhiret gününe iman edenler, hayır söylesin veya sükût etsin. (Müslim)

«Vallahî hakkıyla iman etmiş değildir, vallahî hakkıyla iman etmiş değildir, vallahî hakkıyla iman etmiş değildir.» ...Kimdir bu ya Resûlallah; bu ne heybettir, bu ne hüsrandır? diye sorulduğunda buyurdular ki: şerrinden komşu emin olmayan kimsedir.» (Buhârî, Müslim).

Yine: gündüzleri oruç tutan, geceleri ibadet yapan, fakat komşusuna olmadık söz (ve hareket)lerle eziyet eden bir kadın haber verildiğinde buyurdular ki: «Onda hayır yoktur; o, cehennemliktir.»

«Ey Eba Zer', çorba paptığında suyunu çokça koy ve komşuların da gözet.» (Müslim)

«Komşusu aç iken evinde karını doyurup yatan bizden değildir.»

«Cibrîl, bana durmadan komşuya iyilik yapmayı tavsiye etti, zannettimki, komşuya mirascı kılacak.» (Buhârî, Müslim)

İşte komşuluk hakkı, İslâm'da böyle ciddî ve mühimdir.

Komşuluğun hududunu her haraftan kırk hanedir, diyenler olduğu gibi; bunu, ezan-ı işitenler veya sabah namazını mecsidde beraber kılanlardır, diyenler de vardır. (Selâmet Yolları, C. 4, sh. 349)

Âyet-i Kerimelerden de anlaşılacağı gibi, Peygamberimiz (S.A.V.) da komşuları üç nev'e ayırır: (Birincisi) bir hakkı olan komşudur, bu müşrik (gayri müslim) olup yalnız komşuluk hakkı vardır. (İkincisi, iki hakkı olan komşudur. Bu, müslüman olan kimse ki, hem komşuluk hem de islâmiyet hakkı vardır. (Üçüncü) üç hakkı olan komşudur ki, bu da akraba olan müslüman komşudur. Bunun da akrabalık, komşuluk ve islâmiyet (din kardeşliği) hakkı vardır.» (Taberî Hz. Cabîr R.A. den). Buhari'nin rivayetine göre: Hz. Abdullah ibni Ömer, bir koyun kesmiş ve yahûdî komşusuna ondan hediye etmiştir. (Selâmet Yolları, C. 4, s. 349)

HASTA ZİYARETİ

Alâkasızlık hastayı daha hasta eder.

«Bir müslümanın diğer müslümana karşı beş vazifesi vardır: Selâmı almak, hastayı ziyaret etmek, cenazesinin arkasından yürümek, dâvete icabet etmek, aksırana: Allah merhamet etsin demektir.» (Buhârî, Müslim)

«Allahü Teâlâ kıyamet gününde şöyle buyuracak: «Ey Ademoğlu, hastalandım da beni ziyaret etmedin.» Kul diyecek ki: Ben seni nasıl ziyaret edebilirdim ki, Sen Rebbül âleminsin.» Allahü Teâlâ buyuracak ki: «Fîlan kulum hastalandı da ziyaret etmedin. Bil ki, onu ziyaret etseydin, beni (kudret ve yardımımı) onun yanında bulurdum.» «Ey Ademoğlu, acıktım da beni doyurmadın.» Ademoğlu diyecek: «Seni nasıl doyurabilirdim ki, sen âlemlerin Rabbisin.» «Allahü Teâlâ buyuracak: «Bilesin ki, kulum senden yiyecek isedi de vermedin. Eğer ona yiyecek verseydin, onu benim yanımda bulurdum.» «Ey insanoğlu, senden su istedim de vermedin.» Ademoğlu diyecek: Yâ Rabb! Sana nasıl su vereyim, Sen Rabbül âleminsin.» Allahü Teâlâ buyuracak: «Fîlan kulum senden su istedi

de vermedin. Bilesin ki, eğer ona su verseydin, onu (suyun sevabını) yanımda bulurdun.» (Müslim)

«Hastayı ziyaret edin, açığı doyurun, esiri kurtarın.» (Buhari)

«Bir müslim, hasta bir müslüman kardeşini ziyaret ettiğinde; ziyaretinden dönünceye kadar geçen vakti, Cennet hurfesi toplamakla geçirir.» Ya Resulullah, Cennet hurfesi nedir? diye sorulduğunda buyurdular ki: Zamana gelince ağaçtan toplanan Hurmadır.» (Müslim)

«Herhangi bir müslim, sabahleyin hasta müslüman kardeşini ziyaret ederse, yetmiş bin melek akşama kadar ona rahmet okurlar. Eğer akşamleyin ziyaret ederse, yetmiş bin melek ona sabaha kadar istiğfar okurlar. Aynı zamanda, o kimse için Cennetten toplanmış hurmalar vardır.» (Tirmizî)

«Bir Yahûdi çocuğu Peygamber aleyhisselâm'ın hizmetinde bulunuyordu. Günün birinde hastalandı. Resulü Ekrem (S.A.V.) onu ziyaret edip başı ucunda oturdu. Ona: «Müslüman ol» dedi. O da: Ne dersiniz? diye yanını bulunan babasına baktı. Babası: «Bu genci Cehennemden kurtaran Allah'a hamd olsun» diyerek çıktı. (Buhari Enes R. Anhdan)

Demekki gayri müslim tanıdıkları bile ziyaret etmek bu derece lüzumlu ve faydalıdır.

KABİR ZİYARETİ

Müslümanın diğer din kardeşine yapacağı son vazifeden biri de, öldüğünde cenazesinde bulunmak (tabii mümkünse), kabirini ziyaret etmek ve arkasından hayır duada bulunmaktır. Umûmî olarak ölmüşlerin hakkındayken iyi niyetle bulunmak müslümanlığın şartıdır. Zaten, her meselenin önce iyilik tarafını ele almak, sonra (araştırma neticesi) diğer hükümlere geçmek yine müslümanlığın usul ve emirlerindedir (14. Peygamberimiz (S.A.V.): «Ağız tadını bozan (lezzetleri mahveden) ölümü çok düşününüz». «Kabirleri ziyaret edin; çünkü onlar size âhireti hatırlatır.» buyurdular. Hakikaten inanan için ölüm en büyük mürşittir. Bir gün Peygamberimiz (S.A.V.)a: Akıllı kimse kimdir Ya Resulullah diye sorulduğunda Aleyhisselâtu vesselâm efendimiz: «Ölümü çok düşünen ve ona karşı hazırlığını tamamlamakla meşgul olan kimsedir». İşte onlar zeki insanlardır

buyurmuşlardır. (İbn Mace, Mü'minlere hutbeler, A. Ş. Güzelyazıcı)

Kabristana uğradıklarında da Aleyhisselâtu vesselâm efendimiz onlara dönerek: «Ey ehli kubür size selâm olsun. Allah sizi ve bizi yarlasın. Siz bizim seleflerimizsiniz. Biz de sizin izinizdeyiz.» buyurdular. (Tirmizî, Müslim)

Kabir ziyareti de İslâm'da bu derece önemlidir. Ne mutlu ebediyet âlemini unutmayanlara.

Burada şunu da hatıratayım ki, İslâm'da kabirler ölümden ibret almak için ziyaret edilir. Yoksa asla ölüden medet umulmaz. Ölü'nün de dirinin de kurtarıcısı ancak Allah'u Azîmüşandır. Medet ancak ondan umulur, şefaati ancak onun müsaade ettikleri ve müsaade ettiği kadar yapabilirler. Bunun için ancak şöyle demek münasip olabilir: «Yâ Rabb bu kulun senin rızama ve şefaati iznini kazanmış kullarındansa bizi de onun şefaatiyle mahrum etme.» Bu nokta bilhassa unutulmasın, yoksa şirke dalabiliriz (Allah muhafaza buyursun). Kabirlere mum yakmak gibi bid'atlardan da son derece kaçınmalıyız. Bunların İslâm inancıyla hiç bir alakası yoktur. Bilakis onu zedeleyicidir. Zaten iman kuvvetlendikçe (tahkika erdikçe) kişi şekilden uzaklaşır; iman zayıfladıkça da insan şekle meyil eder. Bu bakımdan üzüntüyle müşahede etmekteyiz ki, bilhassa halk arasında türbelere karşı sonu tehlikeli aşırı bir akın vardır. Diyebiliriz ki, bugünkü türbe müslümanları türbelere yalvardıkları kadar Rabblerine (Allah'a) yalvarabilmiş olsalardı belki bütün ihtiyaçları karşılanır ve Allah'ın sevgili kulları olurlardı.

HELALLAŞMA VE BAŞKALARINI

DÜŞÜNME

İslâm dininde, şirkten ve kul hakkından başka, Allah'a karşı işlenmiş diğer bütün suçların (günahların), dilediği takdirde, Allah (C.C.) tarafından af olunacağı umulur. (15) Şirk zaten affolunmaz. Kul hakkı da ancak kulların birbirleriyle helâllşmesiyle af olunur; aksi takdirde kul, bunu kıyamet gününde sevaplarında vermek, yetmediği takdirde alacaklarının (gerektiği kadar) günahlarını yüklenmek suretiyle öder. (16) Bunun için İslâm'da helâllşmeye çok büyük bir önem verilmiştir. Hatta bize nûmune olmak için günahsız iki cihan güneşi sevgili Pey-

gamberimiz (S.A.V.) bile ashabıyla daima helâllaşmışlardır. Buna mani olan dargınlık İslâm'da kabul olunmamış ve üç günden fazlası haram sayılmıştır. (17)

Bütün bunlar gösteriyor ki, İslâm, kendinden ziyade başkalarını düşünmeyi telkin eden içtimaî bir dindir. Nitekim yine Peygamberimiz (S.A.V.) Efendimiz buyururlar ki: «*Kendin için sevdiğini diğer din kardeşleri için de sevmedikçe hakiki bir mü'min olamazsın.*» Dolayısıyla kendin için sevmediğini onlar için de sevmeyeceksin. (Buhârî). «*Aranızda herhangi bir hâcet (ihtiyaç ve dert) ini ulaştırmağa muktedir olmayanın hacetini (arzu etiği yere) ulaştırınız. Böyle hacetini istediği yere ulaştırmağa muktedir olmayanın hacetini arzu etiği yere ulaştıran kimsenin ayağını Ulu Allah surat köprüsü üzerinde sabit kılar (kaydırmaz.) (Taberânî) «Her kim bir müslümanın dünyaya kederlerinden birini giderirse Allah onun kıyamet gününde kederlerinden bir kederini giderir. Kim başı sıkılan birine kolaylık gösterse Allah ona dünya ve âhirette kolaylık ihsan eder.*

Kim bir müslümanın kusurunu örterse Allah onun hem dünyada hem de ahirette kusurunu örter. (Hasılı) Kul din kardeşinin yardımında bulunduğça Allah da o kulun yardımındadır (yardımcısıdır.)» (Müslim) «Zâlim ve mazlum kadeşinibe yardım ediniz.) Mazlumna nasıl yardım edileceğini biliyoruz. Peki zalime nasıl yardım edeceğiz yâ Resulallah denilince buyurdular ki: Zalim kardeşine yardımın onu zulmünden men etmelidir.» Müslüman elinden ve dilinden diğer müslümanların salim kaldığı kimsedir. Ve daha bunlara benzer âyet ve hadislerden niceleri mevcuttur.

ZİYARETİN EDEPLERİ

7 — Ziyareti münasip bir vakitte yapmak lâzımdır. Uyku, yemek tam iş zamanlarında bir yere ziyarete gidilmesi doğru değildir.

2 — Ziyarete ve misafirlığe gidileceği zaman temiz şekil ve kıyafetle gitmek. Kirli ve paslı gitmemek.

3 — Bir eve, yanıt bir odaya girmek için her şeyden evvel, kapı açık dahi olsa yine kapıyı vurarak sahibinin iznini almak lâzımdır. Ev sahibi bulunmaz veyahut içeri girmesine müsaade edilmezse eve girmek caiz değildir. Peygamberimiz (S.A.V.) üç defa

izin istediği halde izin verilmezse yani içeriden ses gelmezse geriye dönün buyurmuştur. Nitekim Nûr sûresinde bu husus haber verilmektedir.

4 — İzin alındıktan sonra içeriye girerken güler yüzle selâm verilir.

5 — Kapıyı çaldıktan sonra kapının açılmayacak tarafına çekilmeli kapı aralığından içeriye bakılmamalıdır.

6 — İzin ile eve girildikten sonra evin köşesine bucağına bakılmaz, deliğinden, bucağından gözetlenmez.

7 — Ziyaretine gittiğiniz ev sahibinin sevincine ve kederine iştirak etmek, ev sahibinin neşeli durumuna neşe ile iştirak etmek ve kederli ise ona teselli verecek sözlerde bulunmak.

8 — Ziyaretine gidilen evde sahibinin meşgul olduğu yahut başka bir tarafa gitmek üzere hazırlanmakta olduğu görülürse, yahut otururken tekrar tekrar saatine bakmaya başlarsa hiç sezdirmeden ev sahibinden izin alıp dönmelidir. (19)

Netice olarak diyoruz ki, insanoğlu İslâmın şu ilâhî ve insanî emirlerine baksın da insanlık öğrensün. İslâma muarız olan mutlaka İslâmı bilmeyenlerdir. İslâmı bilenler mutlaka ona teslim olacaklar, onda eriyeceklerdir. Ne mutlu bu bahtiyar kullara!

İHTAR :

İslâm ziyaretinde, önce küçüklerin büyüklere aramaları, büyüklerin de buna mukabelede bulunmaları genel bir kaidedir. Meselâ: Bir evlat rütbe yönünden ne kadar yüksekte olsa ebeveynini ziyaret, yine üzerine düşen İslâmî bir borçtur. İslâm'da dünya makamı uhrevî (ilâhî) vazifelerin ifasına engel değildir. Lüzumu hâlinde tabîî büyükler de küçükleri arar ve sorarlar.

Ziyaret : Duruma göre bizzat yapıldığı gibi mektup, telgraf vesaire ile de ifa edilebilir esas olan gönül bağıdır. Yoksa ruhu kopuk iki komşu bile aslen uzak sayılır.

Sıla : İyilik, ihsan, gözetmek, yardımdır... ve bunları içine alan ziyaret demektir. «Sıla-i Rahîm» in içine, birinci derecede: anne-baba ve mahremler girer. Tafsilâtı yukarıda geçti.

(1) Fâtır sûresi 15, Mülk sûresi 30.

(2) Şûrâ sûresi 40 ve 50.

(3) Buhârî, Müslim, RZS. C. 1 Hadis na. 314.

- (4) Ana ve baba hakları (H. Cemal Öğüt) sh. 22.
 (5) Tâhâ 132, Et-Tahrîm 6, Buhârî, Müslim, Muhtar-ül Hadis'in Nebevi Trc. Hds. 887.
 (6) Âli İmran 168, Yunus 44, Tin 8, Zilzâl 7-8.
 (7) Ed-Deylemî, Muhtar-ül Hadis, hadis No. 38-81.
 (8) Ana ve Baba Hakları (H. Cemal Öğüt) sh. 30.
 (9) Müttefekun aleyh, Selâmet Yolları, cld. 4, sh. 218.
 (10) Ancak buradaki itaat emri erkek evlât hakkındadır. Çünkü kadının üzerinde birinci derece haklı olan onun kocasıdır. Hadisi şerifler ve fıkıh kitapları bunu âmirdir. Evli değilse tabii her ikisi-ne de şamildir.
 (11) Hadisi şerif.
 (12) Selâmet Yolları, cld 4, sh. 340.
 (13) Hadisi Şerif, Taberânî, Selâmet Yolları, cld 4, sh. 339.
 (14) Âli İmran 104-110, En-Nahl 90, Hucurat 6-12, Muhtar-ül Hadisi Nebeviyye tercemesi Hadis No. 26-37-45-61-136 ve daha bunlara benzer nice âyet ve hadisler.
 (15) En Nisa âyet 116, Müslim, RZS. Terc. c. 2, Hadis no. 1317.
 (16) Buhârî, RZS. c. 1, Hadis no. 208.
 (17) Buhârî, Müslim, Riyasüssalihin terc. c. III, Hadis no. 1598.
 (18) Hadisi şerifler: Selâmet Yolları, c. 4, s. 338-358, RZS. Trc. c. 1-2, İslam Dini (A. H. Akseki) İslâm Ahlâkı bahsi, Muhtarul Hadisin Nebeviyye tercemesi kitaplarında mevcuttur.
 (19) İslâm Dini (A. H. Akseki) s. 19-20.

İMAM-I AZAMIN İÇTİHAT VE GÖRÜŞLERİ

EL-İHTİYAR

METNİ MUHTAR TERCÜMESİ Mütercim: Celâl Yeniğeri

Biga İmam-Hatip Okulu Meslek Dersleri Öğretmeni (Fiatı 30.— TL.)

Muhterem Okuyucu,

Sizlere yeni, yepyeni bir eser takdim etmekteyiz. Bu Mavsilî'nin «İmâm-ı Azamın İctihât ve Görüşleri EL-İHTİYAR metni muhtar» adlı eseridir. Ehliyetli arkadaşlarımızın tekrar tekrar gözden geçirerek sizlere hatasız sunmaya çalıştıkları bu eser:

- ★ Türkiye'miz için bakir kalmış muamelelerimizde bize ışık tutar.
- ★ Bu eser, İslâm'da ortaklık ve ortaklaşmanın şartlarını verir.
- ★ Bu eser, Antlaşma ve antlaşma hükümlerini bizlere bildirir.
- ★ Bu eser, ibadetlerimizde hanefî fıkıhın katıksız özünü verir.
- ★ Bu eser, Aaile müessesesinin özünü alıp ihanetlerindeki cezaları, boşanma ve boşanma hükümlerini bildirir.
- ★ Bu eser, şahitlik müessesesindeki şartları beyan eder.
- ★ Bu eser, her müftî, her vaiz ve her din görevlilerinin müracaat edeceği fetva kitabıdır.
- ★ Bu eser, Hanefî mezhebi mensubu her müslümanın evinde bulunduracağı, nesline emanet edeceği rehber el kitabıdır.

Not: Sunmakla şeref duyduğumuz bu eseri bütün kardeşlerimizin, bedava temini için sizlere şu kolaylığı temin ettik;

1 — Bir kardeşimiz, on tane okuyucu temin edip gönderdiği siparişine karşılık kendisine bir tane hediye gönderilir.

2 — Kendisinden başka diğer on kişi kitapları % 20 iskonto ile alır. Posta masrafı yayınevimize aittir.

3 — On kitab tutarı (240) lira olup, bu meblağı postaladığımız havalenin arkasına «On kitap» yazmanız kâfidir.

4 — Eser lüks ciltli üzeri fiatı 30.— TL. dir. Tek kitap isteyenlerin üzeri fiyattan pul göndermeleri rica olunur.

5 — Aşağıdaki eserlerimizden de aynı iskontodan istifade edebilirsiniz.

- 1 — GERÇEK MÜSLÜMANLAR (Ali Tantavi, Fiatı 5 TL.)
- 2 — SOSYALİZM ve İSLÂM (Abdü'laziz El-Bedri, Fiatı 5 TL.)
- 3 — BEŞERİ MÜNASEBETLER (Prof. M. Ebu Zehra, Fiatı 10 TL.)
- 4 — TASAVVUFUN ESASLARI (İmam-ı Gazalî «mevcudu kalmadı»)
- 8 — İSLÂM CEMİYETİNE DOĞRU (Prof. Seyyid Kutup, Fiatı 8 TL.)
- 6 — TEŞRİ-İ İSLÂM TARİHİ (Prof. Hallâf, Fiatı 8 TL.)
- 7 — MÜSBET İLİM ve ALLAH (Mehmet Aydın, Fiatı 8 TL.)
- 8 — İSLÂM ve MATERYALİZME GÖRE İNSAN (Muhammed Kutup, Fi. 25 TL.)
- 9 — EKMEK GÖÇÜ (A. Rahim Balcıoğlu, Fiatı 7,5 TL.)
- 10 — DEMİRPERDEYİ ARALIYORUM (A. Rahim Balcıoğlu Fiatı 7,5 TL.)
- 11 — GÖLGELER ARASI DENGESİZLİK ve DOĞU KALBINMASI (Dr. Mustafa E. Erkal, Fiatı 15 TL.)

ŞAMİL YAYINEVİ Beyaz Saray No. 13 Bayezid — İST.